

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра лексикології та стилістики англійської мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА

31» 08.

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НЕЙРОЛІНГВАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізації

035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька

035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська

035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька

Освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька»

Освітньо-професійна програма «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська»

Освітньо-професійна програма «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька»

Робоча програма навчальної дисципліни «Нейролінгвальні механізми мовленнєвої діяльності». – Одеса: ОНУ, 2023. – 14 с.

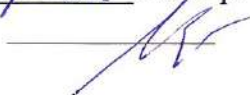
Розробник:

Болєгаєва І.М., д.філол. наук, професор, зав. кафедри лексикології та стилістики англійської мови

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри лексикології та стилістики англійської мови

Протокол № 1 від "28" серпня 2023 р.

Завідувачка кафедри

(Ірина КОЛЕГАЄВА)

Погоджено із гарантом ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська» _____ (Олена КАРПЕНКО)

Погоджено із гарантом ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно), перша німецька» _____ (Наталя ГОЛУБЕНКО)

Погоджено із гарантом ОПП «Романські мови та літератури (переклад включно), перша іспанська» _____ (Людмила ГРИНЬКО)

Погоджено із гарантом ОПП «Романські мови та літератури (переклад включно), перша французька» _____ (Маріанна КНЯЗЯН)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету романо-германської філології

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Голова НМК

(Олена Григорович)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри лексикології та стилістики англійської мови

Протокол № ____ від "____" _____ 20__ р.

Завідувачка кафедри

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри лексикології та стилістики англійської мови

Протокол № ____ від "____" _____ 20__ р.

Завідувачка кафедри

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3/3 годин – 90/90 змістових модулів – 2/2	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 035 Філологія Спеціалізації: 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		16 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	76 год.
		Форма підсумкового контролю: Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни полягає в ознайомленні майбутніх магістрів філології з нейролінгвальною організацією психічних процесів створення та розуміння висловлювання.

Завдання: сформулювати у здобувачів вищої освіти другого рівня теоретичні знання про мозкові механізми мовленнєвої діяльності і пов'язані з ними мовно-мисленнєві процеси, а саме: шляхи отримання сенсорної інформації, її подальша когнітивна обробка і подальша трансформація у мовлення.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

а) інтегральної: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

б) загальних (ЗК):

ЗК02. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК09. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).

ЗК12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

в) спеціальних (СК):

СК03. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР 04. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПР 05. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПР 06. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: яким чином відбувається пізнання навколишнього світу мовцем, якою є роль першої та другої сигнальних систем у цьому процесі; усвідомлювати зв'язок нейронної системи людського організму із лінгвальним механізмом людського спілкування; знати про різну роль сенсорних модальностей у процесах семантичної деривації мовних одиниць; враховувати його у процесі взаємодії з представниками різних професійних груп;

вміти: пояснити нерозривність зв'язку першої і другої сигнальних систем людини у її становленні як *homo sapiens*; диференціювати діяльність індивіда як експірієнцера і як наратора; виокремлювати сенсорний образ при аналізі сенсуалістичної лексики рідної і іноземної мов, вирізняючи при цьому сигніфікат і десигнат міжмовних відповідників; оцінювати сучасні проблеми нейролінгвістики з використанням нових підходів та прогнозування; використовувати знання про нейролінгвальну організацію психічних процесів створення та розуміння висловлювання задля забезпечення ефективної комунікативної взаємодії.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Нейролінгвістичні засади дослідження мови.

Тема 1. Сприйняття і ословлювання зовнішнього світу: перша і друга сигнальні системи людини.

Сенсорні системи людини/тварини, їхні складники. Особливості сприйняття довкілля людиною та тваринами. Теорія сигнальних систем. Мова як система сигналів другої сигнальної системи. Мовні сигнали як «сигнали сигналів». Сенсорні сигнали експерієнцерів. Формуванням сигніфікату мовного знаку. Узагальнююча функція другої сигнальної системи по відношенню до сигналів першої сигнальної системи. Етапи становлення другої сигнальної системи у процесі онтогенезу.

Тема 2. Умовний і безумовний рефлекс. Нейролінгвальні фактори утворення і розвитку мовних одиниць.

Індивідуальні, набуті рефлексорні реакції, що виробляються на базі безумовних рефлексів. Формування сигніфікату мовного знаку. Мовний знак як єдність десигнату і сигніфікату.

Змістовий модуль 2. Нейролінгвістичний підхід до дослідження мовлення.

Тема 3. Закон економії мовленнєвих зусиль. Семантична деривація. Остенсивна VS описова номінація.

Зв'язок між законом економії мовленнєвих зусиль та формуванням сигніфікату мовного знаку. Роль остенсивної та описової номінації у навчанні рідній / іноземній мові.

Тема 4. Сенсорика у дзеркалі мовлення. Сенсуалізм художньої прози.

Сенсорна пам'ять. Сенсорний образ. Алгоритм функціонування сенсорної системи читача. Сенсорні модальності, що працюють в процесах семантичної деривації мовних одиниць. Нейролінгвальні механізми розуміння твору і мисленнєвого відтворення зображуваної реальності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Очна форма				Заочна форма			
	Всього го	У тому числі			Всього го	У тому числі		
		л	п	ср		л	п	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Нейролінгвістичні засади дослідження мови								
Тема 1. Сприйняття і ословлювання зовнішнього світу: перша і друга сигнальні системи людини.	20	4	4	12	18	2		16
Тема 2. Умовний і безумовний рефлекс. Нейролінгвальні фактори утворення і розвитку мовних одиниць.	18	4	2	12	16	2		14
Разом за змістовим модулем 1	38	8	6	24	34	4		30
Змістовий модуль 2. Нейролінгвістичний підхід до дослідження мовлення								
Тема 3. Закон економії мовленнєвих зусиль. Семантична деривація. Остенсивна VS описова номінація.	18	4	2	12	23	4	2	18
Тема 4. Сенсорика у дзеркалі мовлення. Сенсуалізм художньої прози.	22	4	4	14	21	2		18
Підсумкове заняття	12		2	10	12		2	10
Разом за змістовим модулем 2	52	8	8	36	56	6	4	46
Усього годин	90	16	14	60	90	10	4	76

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
Змістовий модуль 1. Нейролінгвістичні засади дослідження мови			
1.	Тема 1. Сприйняття і ословлювання зовнішнього світу: перша і друга сигнальні системи людини.	4	
2.	Тема 2. Умовний і безумовний рефлексі. Нейролінгвальні фактори утворення і розвитку мовних одиниць.	2	
Разом за змістовим модулем 1		6	
Змістовий модуль 2. Нейролінгвістичний підхід до дослідження мовлення			
3.	Тема 3. Закон економії мовленнєвих зусиль. Семантична деривація. Остенсивна VS описова номінація.	2	2
4.	Тема 4. Сенсорика у дзеркалі мовлення. Сенсуалізм художньої прози.	4	
5.	Підсумкове заняття	2	2
Разом за змістовим модулем 2		8	4
Усього		14	4

7. Теми лабораторних занять
Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота
Очна форма

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Нейролінгвістичні засади дослідження мови		
1.	Тема 1. Сприйняття і ословлювання зовнішнього світу: перша і друга сигнальні системи людини. / Підготовка до практичного заняття; усна доповідь за темою «Узагальнююча функція другої сигнальної системи по відношенню до сигналів першої сигнальної системи».	12
2.	Тема 2. Умовний і безумовний рефлексі. Нейролінгвальні фактори утворення і розвитку мовних одиниць. / Підготовка до	12

	практичного заняття; усна доповідь за темою «Мовний знак як єдність десигнату і сигніфікату».	
	Разом за змістовим модулем 1	24
Змістовий модуль 2. Нейролінгвістичний підхід до дослідження мовлення		
3.	Тема 3. Закон економії мовленнєвих зусиль. Семантична деривація. Остенсивна VS описова номінація. / Підготовка до практичного заняття; усна доповідь за темою «Зв'язок між законом економії мовленнєвих зусиль та формуванням сигніфікату мовного знаку».	12
4.	Тема 4. Сенсорика у дзеркалі мовлення. Сенсуалізм художньої прози. / Підготовка до практичного заняття; усна доповідь за темою «Сенсорні модальності, що працюють в процесах семантичної деривації мовних одиниць».	14
5.	Підготовка до підсумкового практичного заняття	10
	Разом за змістовим модулем 2	36
	Усього	60

Заочна форма

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Нейролінгвістичні засади дослідження мови		
1.	Тема 1. Сприйняття і ословлювання зовнішнього світу: перша і друга сигнальні системи людини. / Написання реферату за темою «Узагальнююча функція другої сигнальної системи по відношенню до сигналів першої сигнальної системи».	16
2.	Тема 2. Умовний і безумовний рефлекс. Нейролінгвальні фактори утворення і розвитку мовних одиниць. / Написання реферату за темою «Мовний знак як єдність десигнату і сигніфікату».	14
	Разом за змістовим модулем 1	30
Змістовий модуль 2. Нейролінгвістичний підхід до дослідження мовлення		
3.	Тема 3. Закон економії мовленнєвих зусиль. Семантична деривація. Остенсивна VS описова номінація. / Написання реферату за темою «Зв'язок між законом економії мовленнєвих зусиль та формуванням сигніфікату мовного знаку».	18

4.	Тема 4. Сенсорика у дзеркалі мовлення. Сенсуалізм художньої прози. / Написання реферату за темою «Сенсорні модальності, що працюють в процесах семантичної деривації мовних одиниць».	18
5	Підготовка до підсумкового практичного заняття	10
	Разом за змістовим модулем 2	46
	Усього	76

9. Методи навчання

Словесні: лекції, дискусії.

Практичні:

● усні доповіді (для здобувачів вищої освіти очної форми навчання) або реферати (для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання) за наступними темами:

- Узагальнююча функція другої сигнальної системи по відношенню до сигналів першої сигнальної системи».
- «Мовний знак як єдність десигнату і сигніфікату».
- «Зв'язок між законом економії мовленнєвих зусиль та формуванням сигніфікату мовного знаку».
- «Сенсорні модальності, що працюють в процесах семантичної деривації мовних одиниць».

● підготовка до практичного заняття для очної форми – 2 год.;

● підготовка до підсумкового практичного заняття (по 10 год. – для очної та заочної форм).

10. Форми контролю і методи оцінювання

Очна форма

Поточний контроль: оцінювання усних відповідей під час практичних занять, усних доповідей.

Форма підсумкового контролю: залік.

Заочна форма

Поточний контроль: оцінювання усних відповідей на початку лекції за матеріалом попередньої лекції, оцінювання рефератів, оцінювання відповідей під час підсумкового практичного заняття.

Форма підсумкового контролю: залік.

Критерії оцінювання

За системою ОНУ імені І.І.Мечникова	Оцінка ECTS	За національною шкалою	Визначення
90–100	A	зараховано	Здобувач вищої освіти правильно, повно, системно виклав матеріал щодо проблеми, яка розглядається, виявляючи при цьому цінні творчі ідеї.
85–89	B	зараховано	Здобувач вищої освіти достатньо правильно, повно й системно виклав матеріал щодо проблеми, яка розглядається, виявляючи при цьому творчий підхід.
75–84	C		Здобувач вищої освіти припустився однієї-двох несуттєвих помилок, дотримуючись достатньої повноти, системності викладу матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
70–74	D	зараховано	Здобувач вищої освіти припустився двох суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
60–69	E		Здобувач вищої освіти припустився трьох та більше суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
35–59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	Здобувач вищої освіти продемонстрував лише деякі елементи матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
0–34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач вищої освіти не виклав матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.

11. Питання для поточного контролю

1. Що є спільним у людини і тварини у сприйнятті довкілля? Що принципово відрізняє людину від тварини у цьому аспекті? Наведіть власні приклади.
2. Мова як система сигналів другої сигнальної системи.
3. Чому І.Павлов назвав мовні сигнали «сигналами сигналів»? Підтвердіть або спростуйте цю тезу, спираючись на аргументи і приклади.
4. Яким є зв'язок між сенсорними сигналами експерієнцерів і формуванням сигніфікату мовного знаку? До чого тут закон економії мовленнєвих зусиль? Наведіть власні приклади.
5. Які модальні канали працюють у читача друкованого тексту?
6. Розкажіть про нейролінгвальні механізми розуміння твору і мисленнєвого відтворення зображуваної реальності. Наведіть власні приклади.
7. Розкажіть про сенсорну систему людини/тварини. Із яких складників вона утворена?
8. Яким чином працює сенсорна система у людини-читача? Наведіть власні приклади.
9. У чому полягає узагальнююча функція другої сигнальної системи по відношенню до сигналів першої сигнальної системи? Поясніть на власних прикладах.
10. Яким чином сенсорика відбивається в системі мови? Наведіть власні приклади.
11. Як сенсорні модальності працюють в процесах семантичної деривації мовних одиниць? Наведіть власні приклади.
12. Розкажіть про мовний знак як єдність десигнату і сигніфікату.
13. Як знання про мовний знак пов'язані із вашим розумінням нейролінгвальних механізмів мовленнєвої діяльності людини? Наведіть власні приклади.
14. Розкажіть про першу і другу сигнальну системи. У чому їх різниця?
15. Якою є історія становлення першої та другої сигнальної системи?
16. Що знаєте про теорію сигнальних систем? Наведіть власні приклади.
17. Людина як соціальна істота. Нащо їй друга сигнальна система? Наведіть власні приклади. До чого тут згадка про реальних дітей-мауглі?
18. Що таке сенсорна пам'ять?
19. Що ви розумієте під сенсорним образом? До чого тут сигніфікат мовного знаку? Наведіть власні приклади.
20. Розкажіть про сенсуалізм у мовленні.
21. Що таке сенсуалістична проза/поезія? Наведіть власні приклади.
22. Які модальності відповідають за сприйняття людиною довкілля? Укажіть їхні назви. Наведіть власні приклади кожної.

23. Яким чином прикметники різних модальностей корелюють із іменниками, які вони характеризують? Наведіть власні приклади.
24. Безумовний рефлекс —> умовний рефлекс. Розкажіть про кожний із них, наводячи власні приклади. До чого тут мовні знаки?
25. Назвіть етапи становлення другої сигнальної системи у процесі онтогенезу. Як кожна людина оволодіває мовою? Нащо вона людині?
26. Як ви розумієте остенсивну номінацію?
27. Як ви розумієте описову номінацію?
28. Чим ефективні остенсивна і описова номінації?
29. Якою є роль остенсивної номінації у навчанні рідній / іноземній мові? Наведіть власні приклади.
30. Якою є роль описової номінації у навчанні рідній / іноземній мові? Наведіть власні приклади.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

У ході поточного контролю студент може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожен тему змістового модуля. Загальна оцінка з навчальної дисципліни – це є середнє арифметичне суми балів за поточний контроль. Здобувач вищої освіти одержує підсумкову оцінку, якщо за результатами поточного контролю він набрав за кожен тему 60 і більше балів.

Якщо за результатами поточного контролю студент набрав менше 60 балів, або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати залікове завдання (див. Перелік питань для поточного контролю) і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

Поточний контроль				Загальна оцінка
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		100
T1	T2	T3	T4	
100	100	100	100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
70-74	D	
60-69	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Нейролінгвальні механізми мовленнєвої діяльності». – Одеса: ОНУ, 2023. – 14 с.
2. Силабус навчальної дисципліни «Нейролінгвальні механізми мовленнєвої діяльності».

14. Рекомендована література

Основна

1. Колегаєва І.М. Поліmodalьність відчуттів у дзеркалі полікодовості тексту, або ще раз про антропоцентризм у лінгвістиці. *Записки з романо-германської філології*. Одеський національний університет імені І.І.Мечникова: ф-т романо-германської філології. Вип. 2 (35). Одеса: КП ОМД, 2015. С. 105–113.
URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=zrgf_2015_2_16
2. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: ТВОРИ, 2020, Харків 920 с. URL:
https://r.donnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/469/%D0%A1%D0%B%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_RD-%D0%A1%D1%83%D1%87_%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2_%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Додаткова

1. Жигжитова Л. М. Застосування принципів нейролінгвістичного програмування під час навчання іноземним мовам. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2018. Вип. 61. С. 84–87. URL: <http://nc-s5.npu.edu.ua/article/view/183254/183639>
2. Лялька О. М. Передумови становлення сучасної нейролінгвістики. *Мова і культура: наук. журн.* / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2011. Вип. 14, т. 4. С. 18- 23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2011_14_4_5
3. Новаковська О. М. Лексико-семантичне поле «blood» в англomовній наївній та науковій картині світу. Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2016. 208 с.
4. Тригуб Г. В. Сучасна нейролінгвістика у вивченні проблеми критичного віку під час оволодіння іноземної мови. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*: зб. наук. пр. / Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Сєверодонецьк, 2015. Вип. 1. С. 407–413. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2015_1_55
5. Шнуровська Л. В. Нейрологія білінгвізму: фактори та ознаки. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія: Філологія. Київ, 2013. Т. 16, № 2. С. 150-157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2013_16_2_242015.
6. Alduais A. M. S.. Investigating the validity of neurolinguistic approaches through previously and recently made studies. *International Journal of Linguistics*, 2013. 5(2), 158-172. URL: <http://dx.doi.org/10.5296/ijl.v4i1.2439>
7. Kemmerer, David. *Cognitive Neuroscience of Language*. Psychology Press; 1st edition. 2014. URL: <https://www.routledge.com/Cognitive-Neuroscience-of-Language/Kemmerer/p/book/9781138318403>
8. Su M., Wang, J., Maurer, U., Zhang, Y., Li, J., McBride, C., Shu, H. Geneenvironment interaction on neural mechanisms of orthographic processing in Chinese children. *Journal of Neurolinguistics*, 2015. 33, 172-186. URL: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jneuroling.2014.09.007>

15. Електронні інформаційні ресурси

Наукова бібліотека ОНУ:
 загальний електронний каталог НБ ОНУ: <http://lib.onu.edu.ua/elektronnyj-katalog/>
 навчальні та методичні матеріали. Факультет романо-германської філології:
<http://lib.onu.edu.ua/rgf/>